

ORSAM BÖLGESEL GELİŞMELER SÖYLEŞİLERİ

No.22, KASIM 2015



ORSAM

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية



SEFİN DIZAYİ: İŞİD TEHLİKESİ SINIRSIZDIR

Sefin DIZAYİ



1963 doğumlu Sefin Dizayi, ilkokulu Erbil’de, orta ve lise öğrenimini İngiltere’de bitirdi. İngiltere’de Sanat ve Tasarım Fakültesi, Tasarım Bölümünü 1986’da bitirdi. Kürtçe dışında Farsça, Arapça, İngilizce ve Türkçe bilen Dizayi, 1980’lerde Avrupa’da Kürdistan Demokrat Partisi (KDP)’nin öğrenci gençlik örgütlerinde yer aldı. 1992-2003 yılları arasında KDP’nin Türkiye temsilciliğini yaptı. 2004-2009 yılları arasında KDP’nin Dış İlişkiler Sorumlusu, 2009-2012 yılları arasında ise Irak Bölgesel Kürt Yönetimi (IKBY) Eğitim Bakanı olarak görev yaptı. Sefin Dizayi, 2012’den bu yana IKBY Hükümet Sözcüsüdür.

ORSAM: Irak Bölgesel Kürt Yönetimi (IKBY)'nin Başkanlık krizinin aşılması konusunda Kürdistan Demokrat Partisi (KDP)'nin önerileri ya da düşünceleri nelerdir?

Sefin Dizayi: IKBY'nin Başkanlık krizinin, biri yasal, biri siyasal olmak üzere iki boyutu mevcut. Herkesin bildiği gibi, yeni Irak'ın, yani 2003'ten sonraki Irak'ın, tüm siyasi meseleleri, bir müzakere prensibi çerçevesinde, anlaşma yapılarak çözülüyor. Bizde de bu, söz konusu. O yüzden diğer siyasi partilerin bu krize, bir tek başkanlık meselesi olarak bakmaları doğru değil. IKBY'deki tüm siyasi partiler, bir çoğunluk hükümeti kurulması konusunda anlaştilar. Hatta parlamento başkanlığı makamı bile, bu müzakere prensibi sonucu Goran Hareketi'ne verilmiştir. Bence 23 Haziran'dan önce, siyasi partiler başkanlık meselesini aralarında çözebilirlerdi, ama onlar bu meseleyi parlamentoya taşıdılar ve müzakere prensibi yerine, parlamentoda çoğunluk ve azınlık şartıyla bu krizi çözmeye kalkıştilar. Maalesef yaşananlar bizim daha önceki meselelerde uzlaştığımız gibi olmadı. Bu bizim tüm siyasi partilerle yaptığımız anlaşmalara ters bir davranıştı.

Sayın Mesud Barzani, kendisi “eğer tüm siyasi partilerin ortak bir adayı varsa, ben

makamımı ona teslim etmeye hazırım” demişti. Ama henüz bir aday çıkmadı ve eğer şimdi Barzani'nin görevi iki yıl daha uzatılmışsa, bu da bölgenin şu anki olağanüstü durumundan ve IKBY olarak İŞİD ile savaşıyor olmamızdan dolayıdır. Ama gördük ki tüm siyasi partiler, birkaç defa toplandıkları halde bir mutlak çözüme ulaşamadılar. Bence diyalogla ve müzakereyle bu krizin çözülmesi mümkündür.

Şimdiye kadar IKBY'deki beş siyasi parti birkaç defa toplantı yaptı, sizce neden uzlaşma olmadı?

Müzakere prensibinin devre dışı bırakılması, bu krizi derinleştirdi. Ayrıca tüm siyasi partiler Barzani'nin başkanlık görevine devam etmesine karşı değiller, bunu açıklamışlar. Özellikle bu hassas dönemde Barzani'nin başkan olarak görevde kalmasına itirazları yok. Onların amacı, başkanın yetkilerini kısıtlamaktır. IKBY başkanının, yetkisiz bir başkan, sembolik bir başkan olmasını istiyorlar. Ama KDP bunu kabul etmiyor ve birkaç defa görüşmelerde bulunduk ve öneriler üzerinde tartışıldı, ama bunlar krizi çözmeyi sağlamadı.

IKBY'nin Bağdat'la olan petrol sorunu ya da anlaşmazlığı konusunda sizce

yakında bir anlaşma söz konusu olabilir mi?

Irak anayasasına göre IKBY'nin kendi petrolünü çıkarma ve satma hakkı, yasal olarak tanınmıştır. Buna rağmen biz IKBY olarak her zaman, petrol gelirinin bütün Irak halklarının olması için merkezi hükümetle anlaşma yolunu denedik. Ama Bağdat, IKBY'ye diz çöktürmek istiyor, petrol pazarlığını istediği gibi kontrol etmek istiyor. Biz daha fazla ortak hareket edebiliriz, ortak çıkarlarımız için birbirimize yardımcı olabiliriz; bu yönde biz anlaşmaya her zaman hazırız. Ama zorbalıkla ya da kendini üstün olarak görmekle olmaz, bunu kabul etmemiz mümkün değil. Bağdat'ın tavrı böyle devam ederse, aramızdaki bu sorunu çözmek zorlaşır.

Bağdat hükümeti Maliki döneminde, IKBY'nin bütçesini kesti ki bu yasa dışı bir tavidir. Ona rağmen biz IKBY olarak 2014'ü iyi ya da kötü, zorluklarla geçirdik. Bütçenin kesilmesi sonucunda IKBY'nin tüm projeleri durmuş vaziyette, memurlarımızın maaşları geç ödeniyor ve IKBY ekonomik açıdan sıkıntıya girmiş durumda. 2014 sonlarında IKBY, Irak hükümeti ile bir anlaşma imzaladı. Bu anlaşmaya göre, 2015'te her ay Irak hükümetinin IKBY'ye bütçe olarak bir milyar dolar göndermesi

gerekiyordu. Ama şimdiye kadar Bağdat anlaşmaya sadık kalmadı ve sadece bu miktarın yüzde 20'sini gönderdi. Tabi buna karşılık, IKBY petrolünü Irak Milli Petrol Şirketi (SOMO) aracılığıyla ihraç etti. Bağdat bu anlaşmaya sadık kalamayınca, IKBY Haziran 2015'ten beri kendi petrolünü doğrudan kendisi satmaya başladı ve kendi pazarını buldu. Şimdi petrol gelirini de, IKBY'deki memur maaşlarının ödenmesini de istiyoruz. Hala ödenmemiş üç aylık maaşlara bir çözüm bulmak istiyoruz. Bunlara rağmen Erbil yönetimi Bağdat'la tekrar görüşmeye, anlaşmaya ve işbirliği yapmaya hazır. Ortak çıkarlarımızı ele alırsak, biz her zaman diyaloga varız. Yakında IKBY'den üst düzey bir heyet, Bağdat'a gidecek ve tüm konuları tartışacak. Umarım bir anlaşmaya varırız, yoksa biz kendi yolumuza devam edeceğiz.

Şu an IKBY günlük ne kadar petrol ihraç ediyor ve bunun geliri IKBY'ye yeterli bir düzeyde mi?

Petrol üretimi gederek artıyor. Şu an günde 550-600 bin varil ihraç ediyoruz. Anlaşma yaptığımız birkaç şirket var, petrol karşılığında bize önceden ödeme yapıyorlar. Ortalama aylık 700 milyon dolar petrol gelirimiz var. Tabi petrol fiyatı sürekli değişiyor, bu da bizim gelirimizi

Eğer şimdi Barzani'nin görevi iki yıl daha uzatılmışsa, bu da bölgenin şu anki olağanüstü durumundan ve IKBY olarak IŞİD ile savaşıyor olmamızdan dolayıdır.



doğrudan etkiliyor. Bazen teknik sorunlar yaşıyoruz ya da Türkiye'yle aramızdaki boru hatlarına saldırılar oluyor, bu da sürecin aksamasına neden oluyor. Ama normal şartlarda, bir aylık gelirimiz bizim memurlarımızın maaşlarının ödenmesine yetebiliyor.

Bazen PYD ve KDP ya da PKK ve KDP arasında gerilimden bahsediliyor, ya da gerilim yaşanıyor. Bunun nedenleri nelerdir ve bunları nasıl görmek lazım?

Biz Irak'ta Kürdistan federal bölge yönetimi olarak resmen tanımlanmış bir yapıyız. Yasal ve anayasal olarak Irak'a bağlıyız, bizim seçilmiş bir hükümetimiz ve parlamentomuz var. Sınırımızda güvenlik açısından PKK ya da bir başkası tarafından herhangi bir sorun

yaratılırsa, bu bir tek KDP'yi ilgilendiren bir konu değildir, hükümet olarak bir sorumluluğumuz vardır ve bu hükümeti ilgilendirir.

İKBY hükümetinin kendi yönetim bölgesinin sorumluluğu kendisine aittir. Biz İKBY olarak, bir başka güç burada hâkim olmak isterse ya da iç işlerimize karışmak niyeti varsa, kesinlikle izin vermeziz. PKK ve PYD'nin kendilerinin nerede mücadele edecekleri, yerleri, alanları bellidir. Buradaki meseleleri karıştırdınca ister istemez gerginlikler oluyor. Biz, nerede olursa olsun tüm Kürt halkının haklarının arkasındayız. Ama hakları elde etme çabalarının barışçı bir şekilde olması lazım, savaş yoluyla olmaması lazım. İKBY'nin önde gelen liderleri ile İKBY Başkanı ve Başbakanı eskiden beri Türkiye ve PKK arasında arabuluculuk

etmiş ve müzakere yapılması için çok çaba sarf etmişlerdir. Sorunların diyalogla çözümlenmesinden yanayız.

Sizce IKBY başkanlık meşalesinde bir uzlaşma sağlanamazsa, IKBY’de tekrar iki ayrı yönetim olabilir mi?

Bence tüm siyasi partiler ve liderleri, IKBY’de iki ayrı yönetim oluşmasına karşı. Bu, bizi geriye götürecektir. IKBY hükümeti tüm bölgede sorunların diyalog aracılığıyla çözümlenmesinden yana. Kutuplaşma bizi daha derin etkiler, yakınlaşmamız ve anlaşmamız bizi zafere götürecektir.

IKBY ve Türkiye ilişkileri ne durumda, özellikle ikili siyasi ilişkiler ne düzeyde?

IKBY ve siyasi partileri, 1991’den sonra Türkiye ile resmi ilişki kurdular. Rahmetli Turgut Özal döneminde başladı bu ilişkiler. Doksanlarda bu ilişkiler belli bir çerçevedeydi. Ama 2003’ten sonra özellikle IKBY’nin siyasi konumu Irak’ta ve bölgede güçlendi. Bu yıllarda, IKBY daha ön plana çıktığı vakit, Türkiye ile ilişkilerimiz arttı, özellikle AK Parti ve IKBY ilişkileri 2009’da daha derinleşti. Ekonomi, siyasi ve sosyal alanlarda ve daha fazla işbirliğimiz oldu. Şimdi Ankara-Erbil ilişkileri iyi düzeydedir.

Amerika tarafından PYD’ye silah verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Suriye ve Irak, çok ciddi bir savaşla karşı karşıya kalmış durumdadır. Suriye’nin durumu Irak’ın durumundan farklıdır, ama IŞİD tehlikesi sınırsızdır. O yüzden tüm taraflar, IŞİD terörünü yok edene kadar mücadele etmek zorunda. Her kim IŞİD’e karşı savaşıyorsa müttefik güçler ona yardım ediyor. Ama PYD’nin bu durumu daha gerçekçi okuması gerekiyor ve Suriye’deki diğer Kürt siyasi partilerinin siyaset yapmasına izin vermesi gerekiyor.

IKBY’nin IŞİD’le mücadelesi hangi noktada? Sizce bu savaş nereye kadar sürecektir?

2003’ten beri IKBY halkı ve hükümeti hiçbir zaman böyle ağır ve büyük bir savaşa girebileceğini tahmin etmemişti. Eğer bu savaş tüm Irak halkları için bir tehlikeyse, o zaman Irak federal ordusu görevini yapmak zorundadır. IKBY hükümeti adım adım kendi altyapısını kurarken, yeni kalkınma sürecine girerken, bu savaş bizim yakamıza yapıştı. Maalesef IŞİD Musul’u ele geçirdiği zaman, IKBY’ye saldırmaya başladı ve birkaç bölgeyi ele geçirdi. Fakat o zaman peşmergenin elinde ağır silahlar yoktu ve

Her kim IŞİD’e karşı savaşıyorsa müttefik güçler ona yardım ediyor. Ama PYD’nin bu durumu daha gerçekçi okuması gerekiyor ve Suriye’deki diğer Kürt siyasi partilerinin siyaset yapmasına izin vermesi gerekiyor.

peşmerge hazırlıksız yakalandı. Bu nedenle bazı bölgelerimiz İŞİD'in eline geçti. Ama gönüllü olan ve emekli olan peşmergeler ve tüm askeri güç birimleri cepheye gidip savaş-tılar ve İŞİD'in elinden bazı bölgelerimizi geri alabildik. Batılı müttefik ülkeler hemen bize yardım ettiler. İran ve Türkiye bize yardım ettiler. Biz daha fazla yardım bekliyoruz, çünkü bizim İŞİD'le 1,050 km sınırimız var. Sürekli çatışıyoruz onlarla, peşmerge sahada etkin savaş veriyor İŞİD'e karşı. Şimdiye kadar 1,300 peşmerge şehidimiz var ve 7,000 peşmerge yaralandı. Batılı ülkeler geçen seneden bu yana peşmergeleri eğitiyorlar ve bundan dolayı biz daha iyi, etkili bir savaş yürütüyoruz İŞİD'e karşı ve son zamanlarda çok sayıda zafer kazandık. Benim kanaatim, Musul kontrol altına alınıncaya kadar, İŞİD,

İKBY'ye karşı bir tehdit olacaktır. Bu yüzden tüm güçler, Musul'u ve Irak-Suriye sınır hattını İŞİD'den temizlemek zorunda. Musul, İŞİD'den temizlendiği zaman ise, en önemli mesele orayı kim yönetecek ve koruyacak? Siyasi ve ekonomik olarak ele alınması lazım bu sorunun. Sün-niler ne yapacaklar, bunları ele almak lazım. Bu konuda Irak hükümeti kendi inisitiyafını kullanmalı ve bir planı olmalı. Musul'u kontrol etmek için Irak hükümeti ve İKBY'nin işbirliği yapması, hatta müttefik ülkelerle işbirliği yapılması gerekiyor.

İran'ın Irak'ta ve İKBY'de rolü nedir ve ne kadar etkilidir? Irak'ın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

İran devletinin çok eski bir devlet olması, geniş bir kül-



türe, sosyolojiye ve tarihe sahip geniş olması, bölgeye yansıyor. Komşu bir devlet olarak kendi çıkarlarını savunması, güvenliğini savunması onun hakkıdır. Aynı zamanda başka devletlerin de benzer çıkarları vardır burada. Zamanında Saddam rejimine karşı olan muhalif güçler, Kürtler ve Şiiler, sınırlarını İran'a dayıyorlardı; bu yüzden İran ve Irak arasında siyasi ve özel ilişkiler vardır. İran isterse Irak'ın istikrarının sağlanabilmesi için etkili bir rol oynayabilir, Irak'ın güvenliği için

etkileyici bir rol de üstlenebilir.

Ama Irak'ın kendi iç çekişmesinin bir türlü istikrarın olmasına müsaade etmiyor, çevredeki ülkelerin siyaseti ve tutumu da Irak'ı etkiliyor. Irak'ta Iraklıların ve siyasetçilerin müzakereye dönmesi lazım, tüm sorunları anlaşarak çözmesi lazım. Maalesef bunu göremiyoruz, daha ziyade kutuplaşma ve bölünmeye giden bir Irak görüyoruz. Bunun sebebi Iraklılardır.

Orsam adına teşekkür ederiz.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtılabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.



ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr